

СХІДНЕ МІЖОБЛАСНЕ ТЕРИТОРІАЛЬНЕ ВІДДІЛЕННЯ АНТИМОНОПОЛЬНОГО КОМІТЕТУ УКРАЇНИ

РЕКОМЕНДАЦІЇ

АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ СХІДНОГО МІЖОБЛАСНОГО
ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ВІДДІЛЕННЯ

від 13 жовтня 2021 р.

№ 70/23-рк/к

м. Харків

Товариство з обмеженою
відповідальністю
«Луганське енергетичне об'єднання»
вул. Свободи, буд.1 Б,
м. Старобільськ, Луганська обл.,
92702

Щодо припинення дій, які
містять ознаки порушення
законодавства про захист
економічної конкуренції

Східним міжобласним територіальним відділенням Антимонопольного комітету України проведено дослідження щодо наявності ознак порушення законодавства про захист економічної конкуренції у діях ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ЛУГАНСЬКЕ ЕНЕРГЕТИЧНЕ ОБ'ЄДНАННЯ» на ринку послуг з розподілу електричної енергії на території Луганської області впродовж січня 2020 року – березня 2021 року.

За результатами аналізу отриманої інформації встановлено наступне.

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ЛУГАНСЬКЕ ЕНЕРГЕТИЧНЕ ОБ'ЄДНАННЯ» (далі – ТОВ «ЛЕО») є юридичною особою, зареєстроване 02.04.2001 за № 13821200000000206.

Місцезнаходження ТОВ «ЛЕО»: 91021, Луганська обл., місто Луганськ, квартал Гайового, будинок 35 А.

Ідентифікаційний код юридичної особи – 31443937.

Основним видом діяльності ТОВ «ЛЕО» є розподілення електроенергії (код КВЕД: 35.13).

Отже, в розумінні статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» ТОВ «ЛЕО» є суб'єктом господарювання.

Згідно з пунктом 82 статті 1 Закону України «Про ринок електричної енергії» система розподілу електричної енергії (далі – система розподілу) – система ліній, допоміжного обладнання, обладнання для трансформації та перемикачів, що використовується для розподілу електроенергії.

Відповідно до пункту 56 статті 1 Закону України «Про ринок електричної енергії» оператор системи розподілу (далі – ОСР) – юридична особа, відповідальна за безпечну, надійну та ефективну експлуатацію, технічне обслуговування та розвиток системи розподілу і забезпечення довгострокової спроможності системи розподілу щодо задоволення обґрунтованого попиту на розподіл електричної енергії з урахуванням вимог щодо охорони навколишнього природного середовища та забезпечення енергоефективності.

Отже, у розумінні статті 1 Закону України «Про ринок електричної енергії» ТОВ «ЛЕО» є оператором системи розподілу.

Аналіз становища ТОВ «ЛЕО» на ринку послуг з розподілу електричної енергії проведено з урахуванням вимог Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку (далі – Методика), затвердженої розпорядженням Антимонопольного комітету України від 05 березня 2002 року № 49-р, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 1 квітня 2002 року за № 317/6605.

Відповідно до пункту 3.1 Методики об'єктами аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища є: суб'єкт господарювання; група суб'єктів господарювання; конкретний товар (продукція, роботи, послуги), який випускається, постачається, продається, придбавається (використовується, споживається) цим (цими) суб'єктами господарювання.

Об'єктом аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища є :

- ТОВ «ЛЕО», суб'єкт господарювання, який надає послуги з розподілу електричної енергії;
- послуги з розподілу електричної енергії.

Відповідно до пункту 4.1 Методики перелік товарів, щодо яких має визначатися монопольне (домінуюче) становище суб'єкта господарювання, складається з товарних груп, які обертаються в Україні, чи на відповідній частині її території і які мають для продавців (постачальників, виробників), покупців (споживачів, користувачів) ознаки одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи).

Згідно з пунктом 4.2 Методики, визначення ознак одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи) здійснюється, виходячи з подібності, зокрема: споживчих характеристик, умов споживання, умов реалізації та цін.

Відповідно до пункту 78 частини першої статті 1 Закону України «Про

ринок електричної енергії» розподіл електричної енергії – транспортування електричної енергії від електроустановок виробників електричної енергії або електроустановок оператора системи передачі мережами оператора системи розподілу, крім постачання електричної енергії.

Відповідно до частини першої статті 3 Закону України «Про ринок електричної енергії» ринок електричної енергії функціонує на конкурентних засадах, крім діяльності суб'єктів природних монополій.

Статтею 1 Закону України «Про природні монополії» передбачено наступні визначення:

природна монополія – стан ринку, при якому задоволення попиту на ньому є більш ефективним за умови відсутності конкуренції внаслідок технологічних особливостей виробництва (у зв'язку з істотним зменшенням витрат виробництва на одиницю товару в міру збільшення обсягів виробництва), а товари (послуги), що виробляються суб'єктами природних монополій, не можуть бути замінені у споживанні іншими товарами (послугами), у зв'язку з чим попит на цьому товарному ринку менше залежить від зміни цін на ці товари (послуги), ніж попит на інші товари (послуги);

суб'єкт природної монополії – суб'єкт господарювання (юридична особа) будь-якої форми власності, який виробляє (реалізує) товари на ринку, що перебуває у стані природної монополії.

Згідно з наведеним у абзаці восьмому частини першої статті 5 Закону України «Про природні монополії» відповідно до цього Закону регулюється діяльність суб'єктів природних монополій у сфері розподілу електричної енергії (передачі електричної енергії місцевими (локальними) електромережами).

Згідно з частиною першою статті 7 Закону України «Про природні монополії» діяльність суб'єктів природних монополій у сферах, визначених у статті 5 цього Закону, а також діяльність суб'єктів господарювання на суміжних ринках підлягає ліцензуванню відповідно до закону.

Окрім цього, статтею 45 Закону України «Про ринок електричної енергії» визначено, що діяльність з розподілу електричної енергії підлягає ліцензуванню відповідно до законодавства.

Діяльність з передачі електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами ТОВ «ЛЕО» (згідно з інформацією, наданою листом ТОВ «ЛЕО» від 24.09.2019 №01-18/2/17) здійснює на підставі ліцензії Національної комісії регулювання електроенергетики України (далі - НКРЕ) серії АБ номер 220850 (початок дії ліцензії - з 05.12.2001).

Частиною першою статті 7 Закону України «Про ринок електричної енергії» визначено, що на ринку електричної енергії державному регулюванню підлягають тарифи на послуги з розподілу електричної енергії. Отже, послуги з розподілу електричної енергії є платними.

Згідно з частиною четвертою статті 7 Закону України «Про ринок

електричної енергії» тарифи на послуги з розподілу електричної енергії розраховуються незалежно від відстані, на яку вона передається та розподіляється. Тарифи на послуги з розподілу можуть складатися з декількох ставок, зокрема, за користування потужністю електричних мереж.

Таким чином, послуги з розподілу електричної енергії є товаром, щодо якого визначається монопольне (домінуюче) становище ТОВ «ЛЕО».

Споживачами послуг з розподілу електричної енергії є, зокрема, фізичні та юридичні особи (суб'єкти господарювання), електроустановки яких приєднані до системи розподілу електричної енергії, яка перебуває у власності ТОВ «ЛЕО», та електричних мереж інших власників, які приєднані до мереж ліцензіата (з якими укладені відповідні договори згідно із законодавством).

Відповідно до пунктів 5.1. – 5.3. Методики товарні межі ринку визначаються шляхом формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп), у межах якої споживач за звичайних умов може легко перейти від споживання одного товару до споживання іншого.

Формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп) здійснюється із переліку товарів, які мають для продавців (постачальників, виробників), покупців (споживачів, користувачів) ознаки одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи), за показниками взаємозамінності, якими зокрема є:

подібність призначення, споживчих властивостей, умов використання тощо;

подібність фізичних, технічних, експлуатаційних властивостей і характеристик, якісних показників тощо;

наявність спільної групи споживачів товару (товарної групи);

відсутність суттєвої різниці в цінах;

взаємозамінність товарів (товарної групи) з точки зору їх виробництва, тобто здатності виробників запропонувати нові товари на заміну існуючих.

При проведенні дослідження необхідно враховувати, що взаємозамінні товари належать до групи однорідних товарів (товарних груп), які розглядаються споживачем як один і той же товар (товарна група), і які можуть бути стандартизовані або диференційовані.

Стандартизованими товарами (товарними групами) можуть розглядатися товари, які мають єдину систему показників, параметрів, що характеризують товар, і у виробництві яких використовуються єдині чи однакові технічні стандарти, технічні умови, стандарти застосування тощо.

Розподіл електричної енергії є послугою.

Згідно з інформацією, розміщеною на офіційному сайті Антимонопольного комітету України www.amcu.gov.ua ТОВ «ЛУГАНСЬКЕ ЕНЕРГЕТИЧНЕ ОБ'ЄДНАННЯ» входить до переліку суб'єктів природних монополій Луганської області на ринку розподілу електричної енергії (передача електричної енергії

місцевими (локальними) електричними мережами) з територією діяльності – Луганська область відповідно до постанови Національної комісії регулювання електроенергетики України від 03.08.2005 № 596 та постанови Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (далі – НКРЕКП) від 30.11.2018 № 1587.

З урахуванням викладеного, ТОВ «ЛЕО» в територіальних межах Луганської області не має конкурентів на ринку послуг з розподілу електричної енергії, а відтак споживачі не мають можливості отримувати такі послуги від інших суб'єктів господарювання.

Внаслідок технологічних особливостей надання послуги з розподілу електричної енергії вона не має товарів – замінників.

Відповідно до вимог Методики територіальні межі ринку визначаються шляхом установлення мінімальної території, за межами якої, з точки зору споживача, придбання товарів є неможливим або недоцільним.

Пунктом 1.3 Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з розподілу електричної енергії, затверджених постановою НКРЕКП від 27.12.2017 № 1470 визначено, що місце провадження господарської діяльності – територія (або частина території) адміністративно-територіальної одиниці, де розташована система розподілу електричної енергії, що перебуває у власності, господарському віданні (щодо державного або комунального майна) або в управлінні на підставі договору управління активами, укладеного з Національним агентством України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, здобувача ліцензії (ліцензіата), та електричні мережі інших власників, які приєднані до мереж здобувача ліцензії (ліцензіата) (з якими укладені відповідні договори згідно із законодавством), які не мають ліцензії на розподіл електричної енергії, яку здобувач ліцензії (ліцензіат) зазначив у документах, що додаються до заяви про отримання ліцензії (з урахуванням змін до документів, поданих ліцензіатом в установленому цими Ліцензійними умовами порядку). Якщо на території адміністративно-територіальної одиниці розташовані системи розподілу електричної енергії інших ліцензіатів з розподілу електричної енергії, то місце провадження діяльності кожного з цих ліцензіатів визначається відповідно до території розташування системи розподілу електричної енергії, що перебуває у власності, господарському віданні (щодо державного або комунального майна) або в управлінні на підставі договору управління активами, укладеного з Національним агентством України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, здобувача ліцензії (ліцензіата), та електричних мереж інших власників, які приєднані до мереж здобувача ліцензії (ліцензіата) (з якими укладені відповідні договори згідно із законодавством).

Відповідно до постанови НКРЕКП від 30.11.2018 № 1587 «Щодо провадження товариством з обмеженою відповідальністю «Луганське енергетичне об'єднання» діяльності з розподілу та постачання електричної

енергії на території Луганської області», з 01 січня 2019 року та на період до завершення антитерористичної операції ТОВ «ЛЕО» зобов'язано провадити діяльність з розподілу електричної енергії на підставі ліцензії на право провадження господарської діяльності з передачі електричної енергії місцевими (локальним) електричними мережами (відповідно до постанови НКРЕ від 05.12.2001 № 1187), ураховуючи, зокрема, вимоги Закону України «Про ринок електричної енергії» та інших нормативно-правових актів, що забезпечують функціонування ринку електричної енергії (з урахуванням законодавства щодо проведення антитерористичної операції), у тому числі, але не виключно, Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з розподілу електричної енергії, затверджених постановою НКРЕКП від 27.12.2017 № 1470.

З урахуванням наведеного, територіальними межами ринку послуг з розподілу електричної енергії є межі місць розташування власних електричних мереж ТОВ «ЛЕО» у Луганській області, та електричних мереж інших власників, які приєднані до мереж ТОВ «ЛЕО» (з якими укладені відповідні договори згідно із законодавством).

Відповідно до Методики часові межі ринку визначаються як проміжок часу (як правило, рік), протягом якого відповідна сукупність товарно-грошових відносин між продавцями (постачальниками, виробниками) і споживачами утворює ринок товару із сталою структурою.

Часовими межами ринку послуг з розподілу електричної енергії визначено період січень 2020 року – березень 2021 року, оскільки дослідження Відділення, а також й відповідна інформація, наведена у листі ТОВ «ЛЕО» від 16.04.2021 № 01-18/2/4 (вх. від 16.04.2021 № 70-01/2198) стосувались саме вказаного періоду часу.

В зазначений період та станом на жовтень 2021 року структура даного ринку не змінювалась.

Відповідно до Методики бар'єрами для вступу потенційних конкурентів на відповідний ринок є: обмеження за попитом, пов'язані з високою насиченістю ринку товарами (товарними групами) та низькою платоспроможністю покупців; адміністративні обмеження; економічні та організаційні обмеження; екологічні обмеження; нерозвиненість ринкової інфраструктури; інші обмеження, що спричиняють суттєві витрати, необхідні для вступу на певний ринок товару (товарної групи).

Основними бар'єрами вступу на ринок послуг з розподілу електричної енергії, який перебуває у стані природної монополії, є обмеження, пов'язані з наявністю у власників об'єктів електроенергетики (електричних станцій, підстанцій, мереж, призначених для розподілу електричної енергії від магістральної мережі та/або електричної станції до споживача) та необхідністю отримання ліцензії на здійснення діяльності з розподілу електричної енергії.

Таким чином, ТОВ «ЛЕО» протягом січня 2019 року – березня 2021 року та станом на жовтень 2021 року має ознаки монопольного (домінуючого)

становища на ринку послуг з розподілу електричної енергії в територіальних межах Луганської області в межах розташування власних електричних мереж, та електричних мереж інших власників, які приєднані до мереж ТОВ «ЛЕО» (з якими укладені відповідні договори згідно із законодавством).

Згідно зі статтею 5 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» до житлово-комунальних послуг належать, зокрема, комунальні послуги – послуги з постачання та розподілу електричної енергії.

Частиною першою статті 12 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» встановлено, що надання житлово-комунальних послуг здійснюється виключно на договірних засадах.

Відповідно до частини другої статті 20 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» виконавець послуги з постачання та розподілу електричної енергії зобов'язаний постачати споживачеві електричну енергію відповідно до умов укладеного договору про постачання з дотриманням встановлених показників якості послуг.

Відносини, які виникають під час купівлі-продажу електричної енергії між енергопостачальником та споживачем, а також їх взаємовідносини з іншими учасниками роздрібного ринку електричної енергії, в т.ч. щодо комерційного обліку електричної енергії, регулюються, зокрема, Правилами роздрібного ринку електричної енергії, затвердженими постановою НКРЕКП від 14.03.2018 № 312 (далі – ПРРЕЕ) та Кодексом комерційного обліку електричної енергії, затвердженим постановою НКРЕКП від 14.03.2018 № 311 (далі – Кодекс комерційного обліку).

Згідно з пунктом 1.2.4. ПРРЕЕ, Оператор системи укладає договір споживача про надання послуг з розподілу (передачі) електричної енергії, зміст якого визначається оператором системи на основі Типового договору споживача про надання послуг з розподілу (передачі) електричної енергії, який є додатком 3 до цих Правил (далі – Типовий договір), з кожним споживачем, електроустановки якого приєднані до мереж на території діяльності оператора системи, а також виробником, резервне живлення якого забезпечується від електричних мереж оператора системи, та споживачем (основним споживачем), електроустановки якого приєднані до електричних мереж такого виробника, та їх субспоживачами.

Згідно з пунктом 2.1.5. глави 2.1. розділу II ПРРЕЕ договір споживача про надання послуг з розподілу/передачі електричної енергії є публічним договором приєднання та укладається з урахуванням статей 633, 634, 641, 642 Цивільного кодексу України на основі типового договору, що є додатком 3 до цих Правил. Договір споживача про надання послуг з розподілу/передачі електричної енергії за ініціативою споживача або оператора системи відповідно до визначених цими Правилами випадків, як правило, укладається шляхом приєднання споживача за заявою-приєднанням до розробленого оператором системи розподілу договору на умовах складеного оператором системи розподілу паспорта точки розподілу/передачі.

Тобто зміст Типового договору та його редакція визначена нормативним документом (постановою НКРЕКП від 14.03.2018 № 312).

Як наведено у Типовому договорі, умови цього договору розроблені відповідно до Закону України «Про ринок електричної енергії» та ПРРЕЕ та є однаковими для всіх споживачів (п. 1.2 Типового договору); споживач оплачує за розподіл (передачу) електричної енергії згідно з умовами глави 5 цього Договору та інші послуги Оператора системи згідно з Додатком 4 «Порядок розрахунків» (п. 2.3 Типового договору); невід'ємною частиною договору є додатки, зокрема, № 4 – «Порядок розрахунків» (п. 12.8 Типового договору).

Згідно з зазначеним у п. 12.1 Типового договору, інші умови можуть бути узгоджені сторонами в додатках до цього Договору, які є невід'ємними частинами цього Договору.

Слід зазначити, що зміст додатку № 4 «Порядок розрахунків» до Типового договору не визначено нормативними документами. Таким чином, порядок розрахунків розробляється оператором системи розподілу.

За результатами проведених досліджень, враховуючи наведене у листі ТОВ «ЛЕО» від 16.04.2021 № 01-18/2/4 (вх. від 16.04.2021 № 70-01/2198, далі – ЛИСТ ТОВ «ЛЕО») на вимогу Відділення від 01.04.2021 № 70-02/2805, а також у листі ТОВ «ЛЕО» від 07.09.2021 № 01-18/2/10 (вх. від 07.09.2021 № 70-01/5156) на вимогу Відділення від 20.08.2021 № 70-02/Л-7128 виявлено наступне.

1. Щодо розрахунку ТОВ «ЛЕО» обсягів використання електричної енергії, виходячи з навантаження схеми обліку та режиму роботи споживача (без врахування показників засобів комерційного обліку) у зв'язку із зниженням ними обсягів споживання (недозавантаження трансформатору струму).

У ЛИСТІ ТОВ «ЛЕО» наведено, що станом на 01.04.2021 кількість непобутових споживачів, з якими у ТОВ «ЛЕО» укладені договори споживача про надання послуг з розподілу електричної енергії, становить 8001.

На офіційному сайті ТОВ «ЛЕО» <https://www.en.lg.ua> розміщено Договір споживача про надання послуг з розподілу електричної енергії (далі – Договір споживача про розподіл), предметом якого є надання оператором системи розподілу (ТОВ «ЛЕО») споживачу послуги з розподілу електричної енергії.

Зміст Договору споживача про розподіл є ідентичним змісту Типового договору.

У пункті 6 «Порядку розрахунків» (додаток № 4 до Договору споживача про розподіл) наведено: *«Обсяг спожитої електричної енергії визначається згідно Кодексу комерційного обліку електричної енергії».*

Далі у пункті 6 «Порядку розрахунків» зазначено: *«У разі зниження Споживачем протягом двох розрахункових періодів середньої фактичної величини споживання електричної потужності та/або обсягу споживання*

електричної енергії до рівня, який нижче мінімально допустимого рівня завантаження схеми обліку (а саме, значення обсягу електричної енергії, визначеного за показами засобів вимірювання менше значення обсягу електричної енергії, визначеного як добуток навантаження електроустановок на мінімально допустимому рівні завантаження схеми обліку на тривалість визначеного в Договорі часу роботи струмоприймачів протягом розрахункового періоду), Оператор системи розподілу має висунути вимогу до власника цих засобів вимірювання щодо приведення схеми вимірювань у відповідність до вимог нормативно-технічних документів (якщо таке зниження споживання електричної потужності та/або обсягу споживання електричної енергії не передбачено проектними рішеннями).

До моменту впровадження порядку, передбаченого главою 2 розділу X Кодексу комерційного обліку електричної енергії, мінімально допустимий рівень завантаження схеми обліку визначається:

- у разі, якщо схема обліку не обладнана трансформаторами струму, виходячи із струму навантаження, який дорівнює порогу чутливості лічильника прямого включення;

- у разі встановлення у схемі обліку трансформаторів струму, виходячи з величини, яка є більшою: мінімального струму первинних обмоток трансформаторів струму, при яких нормується їх похибка, або добутку порога чутливості засобу обліку (лічильника) на коефіцієнт трансформації трансформаторів струму».

Однак визначення обсягу спожитої електричної енергії у такий спосіб не передбачено у Кодексі комерційного обліку. Наведене вище є ідентичним викладеному у п. 6.21 Правил користування електричною енергією (далі – ПКЕЕ), затверджених постановою Національної комісії з питань регулювання електроенергетики України (далі – НКРЕ) від 31.07.1996 № 28 (зі змінами), які втратили чинність з 11.06.2018.

В обґрунтування такого здійснення розрахунків обсягів електричної енергії з урахуванням мінімально допустимого рівня завантаження схеми обліку у ЛИСТІ ТОВ «ЛЕО» наведено посилання на роз'яснення НКРЕ, надані листами від 01.03.2006 № 05-39-11/1057 та від 07.06.2005 № 05-34-17/2500. За результатами аналізу вказаних листів НКРЕ встановлено, що роз'яснення, наведені у них, також базуються на вимогах ПКЕЕ, які були чинними на час надання цих роз'яснень, проте втратили чинність з 11.06.2018.

Таким чином, для визначення обсягу електричної енергії, розподіл якої здійснюється ТОВ «ЛЕО», вказаний оператор систем розподілу використовує нормативно-правові акти, які втратили чинність.

Згідно з наведеним у ЛИСТІ ТОВ «ЛЕО», розрахунки обсягів використання електричної енергії виходячи з навантаження схеми обліку та режиму роботи споживача (без врахування показників засобів комерційного обліку), у зв'язку із зниженням ними обсягів споживання (недозавантаження трансформатору

струму) протягом 2020 року та січня – березня 2021 року здійснено 26 споживачам.

Інформація про загальні обсяги споживання електричної енергії споживачами протягом 2020 року та січня – березня 2021 року, згідно із показниками засобів комерційного обліку про загальні обсяги електричної енергії, та фактично нараховані ТОВ «ЛЕО», наведена у таблиці.

Кількість споживачів, яким здійснено розрахунок обсягів використання електричної енергії виходячи з навантаження схеми обліку та режиму роботи	Обсяги споживання електричної енергії згідно з показаннями засобів комерційного обліку, кВт/г	Фактично нараховані обсяги електричної енергії, кВт/г
26	182399	249622

Зокрема, розрахунки обсягів використання електричної енергії виходячи з навантаження схеми обліку та режиму роботи споживача (без врахування показників засобів комерційного обліку), у зв'язку із зниженням ними обсягів споживання (недозавантаження трансформатору струму), здійснювались ТОВ «ЛЕО» щодо Державного закладу «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (на підставі Договору споживача про розподіл від 26.01.2021 № 64 та наведеного у пункті 6 додатку 4 до цього Договору), управління освіти Рубіжанської міської ради Луганської області (на підставі Договору споживача про розподіл від 09.03.2021 № 80 та наведеного у пункті 6 додатку 4 до цього Договору), селянського фермерського господарства «Мрія» (на підставі Договору споживача про розподіл від 04.09.2020 № 111 та наведеного у пункті 6 додатку 4 до цього Договору) тощо.

Так, наприклад, відповідно до ЛИСТА ТОВ «ЛЕО»:

- в червні 2020 року Державним закладом «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (ідентифікаційний код юридичної особи: 02125131) спожито електричної енергії 339 кВт/г, нараховано ТОВ «ЛЕО» за обсяг електричної енергії – 1101 кВт/г, що в 3,25 разів більше від фактично спожитої електроенергії;

- у квітні 2020 року Управлінням освіти Рубіжанської міської ради Луганської області (ідентифікаційний код юридичної особи: 02141957) спожито 0 кВт/г електричної енергії, ТОВ «ЛЕО» нараховано 1513 кВт/г;

- у січні 2021 року селянським фермерським господарством «Мрія» (ідентифікаційний код юридичної особи: 19086180) фактично спожито електричної енергії 0 кВт/г, нараховано ТОВ «ЛЕО» 291 кВт/г тощо.

Як зазначено у ЛИСТІ ТОВ «ЛЕО», за підсумками надання послуг з розподілу електричної енергії в розрахунковому періоді (місяць) ТОВ «ЛЕО»,

згідно з публічним договором електропостачальника про надання послуг з розподілу електричної енергії, складає та надає на погодження постачальнику Акт про надання послуг з розподілу електричної енергії.

Отже, ТОВ «ЛЕО» протягом 2020 року та січня – березня 2021 року не враховувались дані про обсяги споживання електричної енергії згідно із показниками засобів комерційного обліку, а обсяг спожитої електричної енергії на об'єктах споживачів визначався розрахунковим шляхом, виходячи з мінімально допустимого рівня завантаженості схеми обліку, та ці дані передавалися енергопостачальникам споживачів для виставлення рахунку за спожиту електричну енергію, що призвело до необґрунтованого збільшення плати споживачами не тільки за послугу з розподілу (передачі) електричної енергії, а ще й за послуги, надані споживачам електропостачальниками.

НКРЕКП листом від 16.12.2020 №5325/20.3/8-20 надала інформацію, що питання завантаження схеми обліку електричної енергії положеннями Кодексу комерційного обліку не враховуються, а беруться до відома лише фактичні показники засобів комерційного обліку (ЗКО), та зазначила, що Кодексом комерційного обліку не передбачено розроблення та застосування будь-яких окремих методик розрахунку (донарахування) обсягів використаної споживачами електричної енергії, у разі суттєвого зниження споживачами обсягу споживання електричної енергії.

Також Міністерство енергетики України листом від 18.01.2021 № 26/1.6-4.2-633 до Антимонопольного комітету України, зазначило, що дії оператора системи розподілу стосовно не проведення нарахувань обсягів спожитої електричної енергії за різницею показників засобів комерційного обліку, та визначення обсягу спожитої електричної енергії на об'єктах споживачів розрахунковим шляхом (виходячи з мінімально допустимого рівня завантаження схеми обліку) у зв'язку з не приведенням обліку електричної енергії у відповідність вимогам глави 1.5 Правил улаштування електроустановок, затверджених наказом Міністерства енергетики та вугільної промисловості України від 21.07.2017 №476 (далі – ПУЕ) (заміною трансформаторів струму) є неправомірними.

Отже, ПРРЕЕ та Кодексом комерційного обліку не передбачено здійснення розрахунку (донарахування) обсягів використаної споживачем електричної енергії у разі зниження ним обсягу споживання електричної енергії (у тому числі у разі недозавантаження трансформаторів струму), а тому дії ТОВ «ЛЕО» із встановлення в договорах із споживачами таких умов реалізації послуги з розподілу електричної енергії, за яких оператор системи розподілу має можливість не враховувати дані про обсяги споживання електричної енергії згідно із показаннями засобів комерційного обліку, а визначати обсяг спожитої електричної енергії розрахунковим шляхом, виходячи з навантаження схеми обліку та режиму роботи споживача, є неправомірним.

Відповідно до пункту 1 частини другої статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» зловживанням монопольним (домінуючим)

становищем на ринку визнається встановлення таких цін чи інших умов придбання або реалізації товару, які неможливо було б встановити за умов існування значної конкуренції на ринку.

За відсутності конкуренції на ринку послуг із розподілу електричної енергії (передачі електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами), споживачі не мають альтернативних джерел придбання зазначених послуг.

Такі дії ТОВ «ЛЕО» були б неможливими за умов існування конкуренції на ринку послуг із розподілу електричної енергії (передачі електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами) в межах Луганської області, адже в такому випадку споживач міг би відмовитись від послуг ТОВ «ЛЕО», яке встановлює такі умови реалізації товару, наслідком яких є вимоги оплачувати неотриманий товар, та обрати іншого надавача таких послуг.

Отже, дії ТОВ «ЛЕО» із встановлення у договорах із споживачами таких умов реалізації послуги з розподілу електричної енергії, за яких оператор системи розподілу має можливість не враховувати дані про обсяги споживання електричної енергії згідно із показаннями засобів комерційного обліку, а визначати обсяг спожитої електричної енергії розрахунковим шляхом, виходячи з навантаження схеми обліку та режиму роботи споживача, містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого пунктом 1 частини другої статті 13, пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції» у вигляді зловживання монополієм становищем на ринку послуг із розподілу електричної енергії, що полягає у встановленні таких умов реалізації товару, які неможливо було б встановити за умов існування значної конкуренції на ринку.

2. Щодо вимог ТОВ «ЛЕО» до споживачів з приведення розрахункових засобів обліку в технічний стан відповідно до вимог нормативних документів

До ЛИСТА ТОВ «ЛЕО» додано копії Актів щодо приведення розрахункових засобів обліку в технічний стан відповідно до вимог нормативних документів, складених представниками ТОВ «ЛЕО» протягом 2020 року – січня-березня 2021 років, у кількості 10 одиниць (далі – Акти), в яких ТОВ «ЛЕО» вимагало від споживачів привести у відповідність метрологічні характеристики засобів виміральної техніки, посиляючись на вимогу пункту 1.5.17 ПУЕ («Правил улаштування електроустановок», затверджених наказом Міненерговугілля України від 21.07.2017 №476). Слід зазначити, що (згідно з інформацією у ЛИСТІ ТОВ «ЛЕО») такі Акти надавались споживачам й у попередні роки (зокрема, у 2018-2019 рр.).

Такі Акти, зокрема, були надані ТОВ «ЛЕО» на адресу «СТОВ «Краснянське» (Акт від 14.04.2020 №185), ТОВ «Гранум» (Акт від 06.02.2020 №298), ТОВ «Сларус» (Акт від 10.03.2020 №300) тощо.

У ЛИСТІ ТОВ «ЛЕО», з посиланням на вимоги пункту 1.5.17 ПУЕ та пункт 5.13.3 глави 5.13 Кодексу комерційного обліку, зазначено, що у разі зниження споживачем протягом двох розрахункових періодів середньої фактичної величини споживання електричної потужності та/або обсягу споживання електричної енергії до рівня, який нижче мінімально допустимого рівня завантаження схеми обліку (а саме, значення обсягу електричної енергії, визначеного за показами засобів вимірювання менше значення обсягу електричної енергії, визначеного як добуток навантаження електроустановок на мінімально допустимому рівні завантаження схеми обліку на тривалість визначеного в Договорі часу роботи струмоприймачів протягом розрахункового періоду), Оператор системи розподілу має висунути вимогу до постачальника послуг комерційного обліку або власника цих засобів вимірювання щодо приведення схеми вимірювань у відповідність до вимог нормативно-технічних документів (якщо таке зниження споживання електричної потужності та/або обсягу споживання електричної енергії не передбачено проектними рішеннями).

Згідно з наведеним в Актах, у разі невиконання вимог ТОВ «ЛЕО» щодо приведення розрахункових засобів у технічний стан відповідно до вимог нормативних документів в термін, обумовлений Актом, постачання електричної енергії буде припинено повністю (з зазначенням часу та дати, з якої відбудеться таке припинення).

Так, у Акті від 14.04.2020 № 185 (наданому до СТОВ «Краснянське») наведено, що постачання електроенергії буде припинено повністю з 8-00 05.07.2020; у Акті від 06.02.2020 № 298 (наданому до ТОВ «Гранум») – з 8-00 05.07.2020; у Акті від 10.03.2020 № 300 (наданому до ТОВ «Сларус» – з 8-00 10.05.2020 тощо.

У листі НКРЕКП від 16.12.2020 №5325/203/8-20 (копія надана НКРЕКП до Антимонопольного комітету України листом від 23.12.2020 №13844/25.2/7-20) наведено наступні роз'яснення: *«У відповідності до пункту 1.1.1 ПУЕ дані правила є обов'язковими до застосування під час проектування нового будівництва, модернізації, реконструкції, технічного переоснащення або капітального ремонту електроустановок. При цьому, нові положення ПУЕ не є обов'язковими до застосування в діючих електроустановках, улаштованих за Правилами, чинними на час створення електроустановок»* (мова оригіналу).

Також, в вищезазначеному листі НКРЕКП пояснила, що експлуатація та використання на об'єкті споживача справних і повірених вимірювальних трансформаторів струму класом точності 0,5S не може бути заборонено або обмежено з причин їх невідповідності вимогам Кодексу комерційного обліку, ПУЕ за умови, що ці засоби комерційного обліку мають технічні характеристики, що відповідають або перевищують вимоги проектних рішень, нормативно-правових актів та нормативних документів щодо комерційного обліку електричної енергії, які були чинними на день введення їх в експлуатацію.

Міністерство енергетики України у листі від 18.01.2021 № 26/1.6-4.2-633 зазначило наступне: *«Згідно з пунктом 1.1.3 глави 1.1 розділу I Кодексу*

комерційного обліку вимоги Кодексу щодо улаштування засобів комерційного обліку є обов'язковими до застосування під час проектування нового будівництва, модернізації, реконструкції, технічного переоснащення або капітального ремонту електроустановок. Відповідно до пункту 1.1.1 глави 1 розділу I ПУЕ, ПУЕ є обов'язковими для застосування під час проектування нового будівництва, реконструкції, технічного переоснащення або капітального ремонту електроустановок. В пункті 1.5.1 глави 1.5 розділу I ПУЕ зазначено, що глава 1.5 ПУЕ містить вимоги до улаштування обліку електроенергії в електроустановках нового будівництва, а також тих, які реконструюють або технічно переоснащують» (мова оригіналу).

Також в зазначеному листі Міністерства енергетики України повідомлялось, що у разі, якщо суб'єкти господарювання не здійснюють проектування нового будівництва, реконструкції, технічного переоснащення або капітального ремонту електроустановок, то застосування до них вимог пункту 1.5.17 глави 1.5 розділу I ПУЕ є неправомірним.

Крім того пунктом 1.1.4 глави 1.1 розділу I Кодексу комерційного обліку визначено, що експлуатацію та використання справних і повірених засобів комерційного обліку електричної енергії (зокрема, після проведення їх повторної параметризації, періодичної перевірки, обслуговування та ремонту, а також після зміни форми власності чи власника (користувача) засобів комерційного обліку, електроустановок або об'єкта, де встановлені ці засоби комерційного обліку) не може бути заборонено або обмежено з причин їх невідповідності вимогам цього Кодексу за умови, що ці засоби комерційного обліку:

- 1) мають технічні характеристики, що відповідають або перевищують вимоги проектних рішень, нормативно-правових актів та нормативних документів щодо комерційного обліку електричної енергії, які були чинними на день введення їх в експлуатацію;
- 2) були встановлені, введені в експлуатацію та облік до дня набрання чинності цим Кодексом на електроустановках та об'єктах електроенергетики, що відповідають вимогам проектної документації на їх будівництво;
- 3) забезпечують можливість здійснення розрахунків з учасниками ринку відповідно до укладених договорів.

Згідно з вимогами таблиці 5.13.1 глави 5.13 розділу V Кодексу комерційного обліку мінімальний клас точності вимірювальних трансформаторів у складі вузлів обліку на напрузі 0,4 кВт та 6-10 кВт становить 0,5S. При цьому дозволяється використання засобів вимірювальної техніки вищого класу точності та функціональності.

Тобто, як інформує Міністерство енергетики України листом від 18.01.2021 № 26/1.6-4.2-633, Кодексом комерційного обліку визначені мінімальні вимоги до класу точності та функціональності, у тому числі вимірювальних трансформаторів струму.

В цьому листі також вказано, що за необхідності та за наявності відповідної

згоди обох сторін (ОСР та споживач) за умови внесення відповідних змін до проектної документації заінтересована сторона може змінити (модернізувати) вимірювальні трансформатори струму шляхом встановлення трансформаторів струму вищого класу точності, що відповідатимуть, зокрема, вимогам пункту 1.5.17 глави 1.5 розділу I ПУЕ.

При цьому, згідно з вимогами пункту 5.6.1 глави 5.6 розділу V Кодексу комерційного обліку, дії щодо забезпечення комерційного обліку електричної енергії, які ініційовані замовником (споживачем або іншим учасником ринку) або які вимагаються нормативно-правовими актами, здійснюються за рахунок замовника або сторони ініціатора, якщо інше не встановлено законом.

Крім того, згідно з вимогами абзацу другого пункту 2.3.5 глави 2.3 розділу II ПРРЕЕ, непланова заміна, ремонт розрахункових засобів вимірювальної техніки здійснюється постачальником послуг комерційного обліку за рахунок учасника роздрібного ринку, на вимогу (за ініціативою) якого здійснюється непланова заміна, ремонт розрахункового засобу вимірювальної техніки.

Отже, вимоги оператора системи розподілу щодо заміни споживачами за власний рахунок засобів вимірювальної техніки, а також дії ОСР стосовно непроведення нарахувань обсягів спожитої електричної енергії за різницею показників засобів комерційного обліку, та визначення обсягу спожитої електроенергії на об'єктах споживачів розрахунковим шляхом (виходячи з мінімально допустимого рівня завантаження схеми обліку) у зв'язку з непроведенням заміни трансформаторів струму, є неправомірними.

За відсутності конкуренції на ринку послуг із розподілу електричної енергії споживачі не мають альтернативних джерел придбання зазначених послуг.

Отже, дії ТОВ «ЛЕО» із встановлення вимог споживачам щодо заміни засобів вимірювальної техніки обсягу використаної електричної енергії у разі зниження споживачами обсягу споживання електричної енергії (у тому числі і у разі недозавантаження трансформаторів струму), містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого пунктом 2 статті 50 та пунктом I частини другої статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» у вигляді зловживання монопольним становищем на ринку послуг із розподілу електричної енергії, що полягає у встановленні таких умов реалізації товару, які неможливо було б встановити за умов існування значної конкуренції на ринку.

Згідно із частиною третьою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку забороняється і тягне за собою відповідальність згідно з законом.

Враховуючи зазначене та керуючись пунктом 10 частини п'ятої статті 14 Закону України "Про Антимонопольний комітет України", частиною першою статті 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції», підпунктом 13 частини першої пункту 3 Положення про територіальне відділення

Антимонопольного комітету України, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 23.02.2001 № 32-р, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 30.03.2001 за №291/5482 (зі змінами), адміністративна колегія Східного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України надає ТОВАРИСТВУ З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ЛУГАНСЬКЕ ЕНЕРГЕТИЧНЕ ОБ'ЄДНАННЯ» (ідентифікаційний код – 31443937) такі

РЕКОМЕНДАЦІЇ:

1. Припинити дії, які полягають у встановленні у договорах із споживачами таких умов реалізації послуги з розподілу електричної енергії, за яких оператор системи розподілу має можливість не враховувати дані про обсяги споживання електричної енергії згідно із показаннями засобів комерційного обліку, а визначати обсяг спожитої електричної енергії розрахунковим шляхом, виходячи з навантаження схеми обліку та режиму роботи споживача, і які (дії) містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого пунктом 1 частини другої статті 13, пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції» у вигляді зловживання монопольним становищем на ринку послуг із розподілу електричної енергії, що полягає у встановленні таких умов реалізації товару, які неможливо було б встановити за умов існування значної конкуренції на ринку.

2. Припинити дії, які полягають у встановленні вимог споживачам щодо заміни засобів вимірювальної техніки обсягу використаної електричної енергії у разі зниження споживачами обсягу споживання електричної енергії (у тому числі і у разі недозавантаження трансформаторів струму), і які (дії) містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого пунктом 2 статті 50 та пунктом 1 частини другої статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» у вигляді зловживання монопольним становищем на ринку послуг із розподілу електричної енергії, що полягає у встановленні таких умов реалізації товару, які неможливо було б встановити за умов існування значної конкуренції на ринку.

Про результати розгляду рекомендацій повідомити територіальне відділення **в 10 - денний строк з дня їх отримання** із наданням копій підтверджуючих документів.

Звертаємо увагу, що згідно з частиною другою статті 46 закону України «Про захист економічної конкуренції» рекомендації органів Антимонопольного комітету України підлягають обов'язковому розгляду органами чи особами, яким вони надані.

Відповідно до частини третьої статті 46 вищезазначеного Закону, за умови виконання положень рекомендацій у разі, якщо порушення не призвело до суттєвого обмеження чи спотворення конкуренції, не завдало значних збитків окремим особам чи суспільству та вжито відповідних заходів для усунення

наслідків порушення, провадження у справі про порушення законодавства про захист економічної конкуренції не розпочинається.

Голова

Юрій ГЛАДИК